

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 33/2021(17))

ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΙΘΑΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6», ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «RADIO ELIOS NETWORK LIMITED»

Ημερομηνία Απόφασης: 18 Απριλίου, 2022

Ενώπιον: κ.κ. Ρόνας Κασάπη, Προέδρου, Μαρίας Κούσιου, Αντιπροέδρου, Σεργίου Ποΐζη, Τάσου Κυρμίτση, Αγγελικής Λαζάρου, Χρύσως Τσόκκου και Πάνου Κανελλόπουλου, Μελών.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην παρούσα υπόθεση η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου εξετάζει αυτεπάγγελτα τις από μέρους του ραδιοφωνικού οργανισμού πιθανές παραβάσεις των **Κανονισμών 25(3)(α) και 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Οι πιο πάνω Κανονισμοί αναφέρουν τα εξής:

*25. Οι πιο κάτω κανόνες αφορούν τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στις εκπομπές
(3) Απαγορεύεται:*

*(α) η χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες
θρησκευτικών, φυλετικών, πολιτικών ή άλλων κοινωνικών ομάδων.*

*28(1): «Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται σε εκπομπή απολαύουν
δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.*

Υστερα από σχετική απόφαση, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου με επιστολή της ημερομηνίας **13.04.2021** έθεσε ενώπιον του οργανισμού τις διερευνώμενες παραβάσεις. Στην εν λόγω επιστολή αναφέρονται, μεταξύ άλλων και τα πιο κάτω:

«Εάν επιθυμείτε να υποβάλετε οποιοσδήποτε εξηγήσεις και/ή παραστάσεις και/ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, έχετε το δικαίωμα να τις υποβάλετε γραπτώς ή/και προφορικώς στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου. Η υποβολή των παραστάσεων μπορεί να γίνει αυτοπροσώπως και/ή μέσω αντιπροσώπου και/ή μέσω δικηγόρου της επιλογής σας.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να υποβάλετε γραπτώς τις εξηγήσεις και/ή τις παραστάσεις και/ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, καλείσθε όπως τις υποβάλετε στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, το αργότερο εντός εικοσιπέντε (25) ημερών από τη λήψη της παρούσας επιστολής.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να υποβάλετε προσωπικώς τις εξηγήσεις και/ή τις παραστάσεις και/ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, καλείσθε να πληροφορήσετε την Αρχή, το αργότερο εντός δεκατεσσάρων (14) ημερών από τη λήψη της παρούσας επιστολής ότι επιθυμείτε να τις υποβάλετε προσωπικώς, ώστε να ειδοποιηθείτε ανάλογα με ειδική επιστολή.

Εάν επιθυμείτε να επιθεωρήσετε το διοικητικό φάκελο της υπόθεσης, παρακαλείσθε όπως ενημερώσετε άμεσα την Αρχή και εν πάση περιπτώσει, εντός επτά (7) ημερών από την ημερομηνία λήψης της παρούσας επιστολής, για να καθοριστεί η ημερομηνία και η ώρα της επιθεώρησης.

Εάν η Αρχή δεν λάβει οποιαδήποτε απάντηση μέσα στην καθορισμένη προθεσμία, δύναται να προχωρήσει στη λήψη απόφασης χωρίς την απάντησή σας.

Σε περίπτωση που η Αρχή, μετά την εξέταση όλων των δεδομένων της υπόθεσης, καταλήξει σε εύρημα παράβασης, τότε θα κληθείτε να υποβάλετε τις θέσεις σας αναφορικά με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων».

Οι διερευνώμενες παραβάσεις που τέθηκαν υπόψη του οργανισμού εκτίθενται πιο κάτω στα υποστοιχεία 1-2:

1. Στις **24.11.2020**, μεταξύ των ωρών **18:00–19:00**, ο οργανισμός μετέδωσε το πρόγραμμα «**Δελτίο Θυέλλης**», στο πλαίσιο του οποίου έγινε **χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικής ομάδας**, κατά παράβαση του **Κανονισμού 25(3)(α)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Συγκεκριμένα, ανάμεσα σε άλλα, λέχθηκαν στο πρόγραμμα τα πιο κάτω:

Κώστας Κωνσταντίνου: «[...] Δεν υπήρχε παλιά, ήταν πολύ πιο κοσμική η θεώρηση της Εκκλησίας της Κύπρου. Βεβαίως, δεν ήταν απαραίτητα καλό αυτό, είχε και τα κακά του στοιχεία, αλλά σίγουρα ήταν πολύ πιο κοντά στην εποχή μας απ' ό,τι είναι αυτό το ρεύμα με τα κόκκαλα και τις άγιες ζώνες και τα άγια παπούτσια και τις διάφορες ιστορίες, που ουσιαστικά είναι εμπορικές δραστηριότητες. Γίνονται για να βγάξουν λεφτά όλα αυτά τα μοναστήρια. Ή τάχα τον σκελετό του Αγίου τάδε και της Αγίας τάδε, δήθεν, η οποία ξέρω 'γω το χέρι της είναι στην Αθήνα, το πόδι είναι στη Θεσσαλονίκη, το τάδε δάχτυλό της κάνει περιοδεία, γυρνάει τα νησιά, έχει νησιώτικη βραδιά, ξέρω 'γω νησιώτικη βδομάδα, το κρανίο είναι στο Ιώνιο πέλαγος, το άλλο το στέλνουν στα Ιεροσόλυμα, το άλλο... μιλάμε ότι... αυτά. 1076 τα μηνύματά σας. Πολλά λεφτά, πάρα πολλά λεφτά, τρελά λεφτά και κυρίως αφορολόγητα [...]».

-Κ.Κ.: «[...] *Ξέχασες το κάστανο και τα φλιπ φλόπ του Παΐσιου*, λέει ένα άλλο μήνυμα. Ναι, βέβαια, και τη ζακέτα και τα γυαλιά του, (...) και τις παντόφλες να τις είχαν φέρει. Μα δεν είναι μόνο ο Παΐσιος. **Σας έλεγα πολλές φορές έχουν επινοήσει Αγίους. Η Αγία Αγάπη, λέει, η Αγία Υπομονή.** Ή ξέρω 'γω σε αυτό το κείμενο που σας έλεγα, της «ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ», προηγουμένως, στο τέλος τέλος, είδα ότι γράφει, κάτι λέει έβγαλε μια ανακοίνωση η Μητρόπολη Κιτίου και λέει ότι η εποχή μας ανέδειξε τον Άγιο Λουκά τον ιατρό, αρχιεπίσκοπο Συμφερουπόλεως και Κριμαίας, που γεννήθηκε το 1961, άιντε, και ανακηρύχθηκε Άγιος το '96, λέει. Ήταν πολυβραβευμένος επιστήμονας, και τα λοιπά και τα λοιπά, κι αναφέρει, λέει, η ιστοσελίδα της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου ότι ήταν ο εν αγίοις πάτερ ημών Λουκάς, κατά κόσμον Βαλεντίν Βόινο Γιασενέτσκι, καταγόταν από την πόλη Κερτς της Χερσονήσου της Κριμαίας, στην Ουκρανία [...]. **Λοιπόν, αλλά ναι, έχουν**

βγάλει κάτι νέους Αγίους, είναι η Αγία Υπομονή, η Αγία έτσι, η Αγία ξέρω 'γω καρτερικότητα, η αγία ανυπομονησία, η αγία φαντασία, η Αγία... λεφτά να υπάρχουν και να εισπράττονται κυρίως. Λέει ένα άλλο μήνυμα στο 1076, να σου θυμίσω Κωστή μου ότι όταν έρτουν λείψανα για προσκύνημα παίζει εμβατήρια η Αστυνομία Κύπρου. Απόλυτο δίκαιο έχεις. Κι ο στρατός επίσης, όταν φέρνουν το Άγιο φως το οποίο είναι μια απάτη, αποδεδειγμένα κιόλας απάτη και υπάρχει και θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου γι' αυτό, και έχουν μιλήσει γι' αυτό και ιεράρχες και χίλια δυο πράγματα, που βεβαίως και είναι απάτη τώρα, δεν υπάρχει μαγικό φως. Εεε, κάνουνε υποδοχές αρχηγού κράτος, πηγαίνει η φιλαρμονική του στρατού εκεί και πηγαίνουν και το υποδέχονται ως αρχηγό κράτους... το κερί, τη φλόγα, το τέτοιο, του αναπήρα το, ναι... ναι... Και τρέχουν μετά [...].»

2. Στις 24.11.2020, μεταξύ των ωρών 18:00–19:00, ο οργανισμός μετέδωσε το πρόγραμμα «Δελτίο Θυέλλης», στο πλαίσιο του οποίου έγινε αναφορά στον Μητροπολίτη Μόρφου, ο οποίος δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς, κατά παράβαση του Κανονισμού 28(1) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Στο πλαίσιο του προγράμματος ο δημοσιογράφος άσκησε κριτική στον Μητροπολίτη Μόρφου για τις θέσεις του σχετικά με τον κορωνοϊό και τα εμβόλια και σχολίασε με ελαφρώς σατιρική διάθεση. Ωστόσο, πέραν του σχολιασμού και της κριτικής, μεταδόθηκαν χαρακτηρισμοί και προσβολές: «Καλά ο Μόρφου τα βλέπει σε μόνιμη βάση όλα, είναι μια άλλη κατάσταση εκείνη, είναι κλινική κατάσταση», «Καλά εντάξει, ο Μόρφου είναι πελλός». Αναφέρθηκε, επίσης σε οπαδούς του Μόρφου και του Αθανάσιου, οι οποίοι βρίσκονται, όπως είπε, σε «παράκρουση». Εξέφρασε ακόμη την εξής άποψη: «Ο Μόρφου, δε, να μην δικαιούται να εμβολιασθεί, έτσι; Και ας αφήσουμε τη φύση να πάρει τον δρόμο της...».

Παρατίθενται πιο κάτω τα σχετικά αποσπάσματα:

Κώστας Κωνσταντίνου: «Εκτός από τις αστοχίες θα πρέπει να εξετάσουμε και τις μακακίες σε σχέση με τον κορωνοϊό. Μακακίες, λοιπόν. Μακακίες. Σας το διαβάζω όπως είναι ο τίτλος, κάποιος και κάποιες ίσως να το έχετε δει, οι πλείστοι και οι πλείστες έχω την ισχυρή άποψη ότι δεν είδατε ακόμη αυτό το αριστούργημα το οποίο φιλοξενεί η εφημερίδα «ΣΗΜΕΡΙΝΗ». Και μάλιστα είναι στην Υγεία, λέει, Δρ. Λάμπρος Καούλλας. Το μεταφέρει, δεν ξέρω τι Δόκτωρ είναι, πάντως... ναι, δεν θα το σχολιάσουμε αυτό. Πρόταση, λέει, για σύσταση ανεξάρτητης επιστημονικής ομάδας από την Εκκλησία της Κύπρου που θα γνωμοδοτήσει για όλα τα διαθέσιμα εμβόλια για προστασία από τον κορωνοϊό, έκανε ο Μητροπολίτης Μόρφου [...]. Είχε προηγουμένως εκφράσει ανησυχίες, λέει, για το εμβόλιο, τόσο για την επέμβασή του στον ανθρώπινο οργανισμό, όσο και για

τις δυνατότητες ηλεκτρονικής παρακολούθησης, μέσω του εμβολίου. Δηλαδή, θα σου βάλουν το εμβόλιο και θα είσαι συνδεδεμένος με τον δορυφόρο, ρε παιδί μου. Πως ήταν παλιά που έπρεπε να βάζεις τις κούπες πάνω στο σπίτι, εκείνες τις τεράστιες τις αντένες, για να βλέπεις κανάλια; Τώρα θα τα βλέπεις όλα ας πούμε. Ναι. Καλά ο Μόρφου τα βλέπει σε μόνιμη βάση όλα, είναι μια άλλη κατάσταση εκείνη, **είναι κλινική κατάσταση**. Όσο και για τις δυνατότητες ηλεκτρονικής παρακολούθησης και θεωρεί πως χρειάζεται ένας ανεξάρτητος έλεγχος της ασφάλειας των εμβολίων από επιστήμονες οι οποίοι είναι ορθόδοξοι και δεν σχετίζονται με τους οργανισμούς τους οποίους μια μερίδα του πληθυσμού βλέπει με καχυποψία, ε, ε; Ακούτε; Λοιπόν, τώρα το εμβόλιο για να δώσουμε μια απάντηση πιο συγκεκριμένη είναι ξεκάθαρη η θέση η δική μου – Μόρφου τώρα – ότι αν δεν υπάρχει ασφάλεια από μερικούς γιατρούς οι οποίοι να έχουν ορθόδοξη ζωή και να μην έχουν διασυνδέσεις με αυτά τα παγκόσμια κέντρα και ιδρύματα της νέας εποχής – Αστερίξ μου – δεν πρέπει να τα δεχθούμε, γιατί όλοι μας λεν, νούσιμοι ορθόδοξοι άνθρωποι, ότι τόσο τα αμερικάνικα εμβόλια, όσο και τα εγγλέζικα, ως επίσης μου είπε τελευταία ένας και το ρωσικό εμβόλιο θα έχουν παρέμβαση τόσο στο DNA, όσο και στο RNA με παρενέργειες, όχι απλά συνέπειες, με παρενέργειες τρομακτικές για τον ανθρώπινο νου, για την ανθρώπινη ελευθερία, για την ανθρώπινη υγεία, ε; Το «ε» δεν είναι δικό μου, έτσι; Το βάζει μέσα, ήταν από την απομαγνητοφώνηση που 'χει γράψει η «Σημερινή», θα γίνει πατέντα τώρα. Με παρενέργειες, όχι απλά συνέπειες, με παρενέργειες τρομακτικές για τον ανθρώπινο νου, για την ανθρώπινη ελευθερία, για την ανθρώπινη υγεία, ε; Και με δυνατότητες παρακολούθησης, πλέον, του ανθρώπου ηλεκτρονικές. Ναι, θα σου βάζουν το εμβόλιο και θα σε παρακολουθούν ηλεκτρονικά. Καλά εντάξει, ο **Μόρφου είναι πελλός**, τα Μέσα Ενημέρωσης γιατί μεταφέρουν αυτά τα πράγματα εγώ δεν έχω καταλάβει [...]. Εγώ έχω μια βασική άποψη. Χρειάζεται γύρω στο 70% του κόσμου να εμβολιαστεί για να λειτουργήσει το εμβόλιο. **Θα είναι ευχής έργο εάν το υπόλοιπο 30%, που δεν είναι 30% , αλλά έστω κι αν αυτό το 10% των συγκεκριμένων δεν εμβολιαστεί.** Εγώ λέω ότι οι άνθρωποι πρέπει να αφεθούν ελεύθεροι, να διαλέξουν. Όχι, δεν θα δοθεί καμιά επιλογή στα εμβόλια, κοιτάξτε να δείτε εμείς θα φέρουμε αυτό, κι αυτό το εμβόλιο, αν σας αρέσει. Αν δεν θέλουν να εμβολιαστούν, να μην εμβολιαστούν. **Ο Μόρφου, δε, να μην δικαιούται να εμβολιασθεί, έτσι; Και ας αφήσουμε τη φύση να πάρει τον δρόμο της,** είναι... διότι νομίζω αρκετά μας τα έχουν... Λοιπόν, 1076 τα μηνύματά σας».

Κ.Κ.: «*Μόνον που τούντο ε; ε; που λαλεί συνέχεια φαίνεται ότι εν **ταραμένος**, λέει ένα μήνυμα. Κοιτάξτε να δείτε δεν ξέρω αν φαίνεται από το ε; ε;, από τα υπόλοιπα, όμως, που λέει... φαίνεται.*»

Κ.Κ.: «*[...] Να μην αρχίσουν να παθαίνουν μορφοτίτιδα οι οπαδοί του και ποιος μας σώζει. Οι οπαδοί του έχουν πάθει προ πολλού μορφοτίτιδα πρέπει να σας πω. Οι οπαδοί του και πολλοί άλλοι. Κι αυτοί του Λεμεσού και... **είναι σε μια κατάσταση παράκρουσης.***»

Κ.Κ.: «Λέει ένα μήνυμα καλησπέρα, Κωστή, από Δερύνεια, είμαι τακτικός σου ακροατής, νομίζω ότι η υπόθεση με τον Μόρφου έχει ξεφύγει από τα όρια της λογικής, **είναι κρίμα ο άνθρωπος**, κρίνω ότι είναι καθήκον μας να βρούμε κάποιον τρόπο να τον βοηθήσουμε, **γιατί ειλικρινά ο άνθρωπος χρήζει θεραπείας**. Προσωπικά είμαι άθεος, δεν σημαίνει, όμως, ότι χαίρομαι να βλέπω **όλα αυτά τα γελοία** να συμβαίνουν στους κόλπους της οποιασδήποτε θρησκείας. Από ανθρωπιστικής σκοπιάς πρέπει αυτός ο άνθρωπος να βοηθηθεί. **«Εγώ δεν θα διαφωνήσω με αυτό που λέτε, καθόλου μάλιστα, αλλά θα σας πω το εξής. Δεν είναι μόνο η άποψη του Μόρφου. Ο Μόρφου απλώς της προσδίδει, επειδή βάζει όλη αυτή τη σάλτσα τελοςπάντων, υπάρχει αυτή η άποψη μέσα στην εκκλησία. Και με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την ασπάζονται πάρα πολλοί μέσα στην εκκλησία. Και η άρνηση του κορωνοϊού είναι στοιχείο που υπάρχει μέσα στην εκκλησία. Δεν είναι μόνο ο Μόρφου το θέμα. Δεν είναι ο Μόρφου, σίγουρα δεν είναι ο Μόρφου»**.

Κ.Κ.: «[...] Βεβαίως, στην περίπτωση του Μόρφου αν είναι να τον παρακολουθεί κάποιος και θέλουν να του βάλουν εμβόλιο για να τον παρακολουθούν, δεν είναι κατανάγκη κακό, **αρκεί να είναι γιατρός αυτός που θα τον παρακολουθεί, αν είναι γιατρός της συγκεκριμένης ειδικότητας που χρειάζεται ο Μόρφου**, τότε γιατί όχι; Γιατί όχι; Δηλαδή δεν βλέπω ότι είναι κακό εγώ αυτό. Τι να σας πω κι εγώ, πραγματικά...».

Ο οργανισμός, με επιστολή της Δικηγόρου του, κ. Κάλιας Γεωργίου, ημερομ. **07.05.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α)**, ζήτησε όπως επιθεωρήσει τον σχετικό διοικητικό φάκελο και εξέφρασε την επιθυμία να υποβάλει τις θέσεις του προσωπικώς, ενώπιον της Αρχής. Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **31.05.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β)**, έκανε δεκτό το αίτημα για επιθεώρηση. Στις 08.06.2021, η κ. Αγάθη Μουσκή (Υπάλληλος Αρκτίνος ΛΤΔ), παρουσιάστηκε στα γραφεία της Αρχής και προέβηκε σε επιθεώρηση του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης.

Η Αρχή απέστειλε επιστολή στον οργανισμό, ημερομ. **05.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ)**, καλώντας τον να παραστεί σε συνεδρία της, ημερομ. 13.10.2021, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του σε σχέση με την υπό αναφορά υπόθεση.

Ο Οργανισμός, με επιστολή της Δικηγόρου του κ. Κάλιας Γεωργίου, ημερομ. 05.10.2021 (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ**) αιτήθηκε αναβολή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, αίτημα που έγινε

δεκτό από την Αρχή, η οποία ενημέρωσε τον οργανισμό με επιστολή της, ημερομ. **08.10.2021**, ότι θα τον καλέσει εκ νέου να παραστεί σε μεταγενέστερη συνεδρία της.

Ακολούθως, η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **11.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε)**, κάλεσε τον οργανισμό να παραστεί στη συνεδρία της την **Τετάρτη 27.10.2021** στις **16:15**, στο ξενοδοχείο Semeli, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του σε σχέση με την εν λόγω υπόθεση.

Τέλος, με επιστολή της ημερομ. **12.10.2021**, η Αρχή ενημέρωσε τον οργανισμό ότι η συνεδρία της θα πραγματοποιηθεί στα γραφεία της και όχι στο ξενοδοχείο Semeli, όπως αναφέρθηκε αρχικά.

Κατά την ενώπιον της Αρχής διαδικασία, στη συνεδρία της με αρ. **41/2021** και ημερομ. **27.10.2021**, παρέστησαν εκ μέρους του οργανισμού ο διευθυντής του, κ. Διονύσης Διονυσίου και η δικηγόρος, κ. Κάλια Γεωργίου. Η κ. Γεωργίου υπέβαλε αίτημα, προφορικώς, για εξαίρεση του Μέλους της Αρχής, κ. Χρύσως Τσόκκου, από τη διαδικασία εξέτασης των υποθέσεων με αρ. φακ. 59/2020(17), 33/2021(17) και 41/2021(17), που αφορούν στο πρόγραμμα του κ. Κώστα Κωνσταντίνου. Η δικηγόρος του οργανισμού ισχυρίστηκε ότι η κ. Τσόκκου, η οποία είναι διευθύντρια στο Τσόκκος Hotel Public Ltd, στερείται αμεροληψίας εξαιτίας αριθμού κειμένων που είχε γράψει το 2014 ο δημοσιογράφος Κώστας Κωνσταντίνου στη στήλη «Κατά Βαρβάρων», την οποία διατηρεί μέχρι και σήμερα στην εφημερίδα ΠΟΛΙΤΗΣ, ασκώντας κριτική εναντίον της μητέρας της κ. Τσόκκου, Αναστασίας Τσόκκου, η οποία επίσης συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας ως γενικός διευθυντής και γραμματέας. Σε ερώτηση της κ. Τσόκκου σχετικά με το ποια υπόθεση αφορά, η δικηγόρος απάντησε «για τον σκύλο». Η δικηγόρος του οργανισμού ισχυρίστηκε ότι η κ. Τσόκκου πρέπει να εξαιρεθεί από την εξέταση των τριών υποθέσεων που αφορούν τον κύριο Κωνσταντίνου και το πρόγραμμά του, «διότι αντικειμενικά και εκ των πραγμάτων, δεν παρέχονται τα εχέγγυα που απαιτεί ο νόμος για την αμεροληψία της κρίσης. Το κριτήριο είναι γνωστό ότι είναι αντικειμενικό, δεν είναι ζητούμενο η τεκμηρίωση προκατάληψης ή μεροληπτικής στάσης. Αυτό που πρέπει να εξετάσετε, είναι κατά πόσο αυτή η σχέση δημιουργεί αμφιβολίες σε κάποιον

ουδέτερο τρίτο παρατηρητή και το εγείρω εγκαίρως ως το ζητά η νομολογία. Για να μπορέσετε να το εξετάσετε σ' αυτό το στάδιο, θα σας παρουσιάσω αντίγραφα των τριών άρθρων, που μπόρεσα να εντοπίσω», ανέφερε η κ. Γεωργίου.

Κατόπιν του πιο πάνω αιτήματος, η Αρχή ανέβαλε την εξέταση της υπό αναφορά υπόθεσης, και ενημέρωσε τον οργανισμό ότι θα ειδοποιηθεί γραπτώς για την απόφασή της, σχετικά με το αίτημα που είχε υποβάλει.

Η Αρχή εξέτασε το προαναφερθέν αίτημα του οργανισμού στη συνεδρία της με αρ. 5/2022 και ημερομ. 09.02.2022. Το ζήτημα που έθεσε ο οργανισμός άπτεται της Αρχής της Αμεροληψίας, η οποία έχει κωδικοποιηθεί στο άρθρο 42 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος του 1999 (158(I)/1999). Σύμφωνα με το εδάφιο 1 του άρθρου 42 κάθε διοικητικό όργανο θα πρέπει κατά το στάδιο παραγωγής μιας διοικητικής πράξης να παρέχει εχέγγυα αμερόληπτης κρίσης. Στο εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου αναφέρεται ότι δεν μπορεί να μετέχει στην παραγωγή διοικητικής πράξης πρόσωπο το οποίο έχει ιδιάζουσα σχέση ή συγγενικό δεσμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και του τέταρτου βαθμού ή βρίσκεται σε οξεία έχθρα με το άτομο που αφορά η εξεταζόμενη υπόθεση ή που έχει συμφέρον για την έκβασή της.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου σχετικά με το θέμα, ισχυρισμοί περί μεροληψίας της διοίκησης πρέπει να αποδεικνύονται αυστηρά και το βάρος απόδειξης έχει ο αιτητής. Όπως έχει τονισθεί και στην υπόθεση *ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (1991) 4(A) ΑΑΔ 426, 431*:

«..Ο διοικούμενος έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη κρίση της διοίκησης σε κάθε περίπτωση. Απόφαση που φέρει το στίγμα της προκατάληψης υπόκειται σε ακύρωση. Η ανάγκη μεροληψίας του οργάνου που συμμετέσχε στη λήψη της απόφαση αποτελεί προϋπόθεση της νομιμότητας της. Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι συνδέεται άμεσα με τις αρχές της φυσικής δικαιοσύνης, που είναι εμπεδωμένη με συνταγματικές διατάξεις, και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος τους..... Η προκατάληψη πρέπει να στοιχειοθετείται με ικανοποιητική βεβαιότητα είτε από τα στοιχεία των φακέλων ή με

ασφαλή συμπεράσματα που μπορεί να συναχθούν από την ύπαρξη τέτοιων στοιχείων..».

Στην υπόθεση *ΜΗΝΑ ν. ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ κ.α., Συνεκδ. Υποθέσεις αρ. 1145/2015 και 1635/2015, 31/10/2019* το διοικητικό δικαστήριο σημείωσε ότι η απλή αντιπαράθεση ή τεταμένες σχέσεις δεν θεμελιώνουν δυσμενή προκατάληψη. Ακολουθεί αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα (η έντονη γραφή δική μας):

Η ύπαρξη απλώς αντιπαράθεσης, ή τεταμένων τυχών σχέσεων, έχει κριθεί ότι δεν είναι αρκετή προκειμένου να θεμελιώσει δυσμενή προκατάληψη, στην απουσία μάλιστα στοιχείων που να το αποδεικνύουν, στοιχεία άλλωστε που ούτε τέθηκαν ενώπιον της ΕΣΥ, κατ' επίκληση εμπιστευτικών φακέλων και ούτε άλλωστε η ίδια τα αναζήτησε, προς εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων (Christou ν. Republic (1980) 3 C. L.R. 437, Kontemeniotis ν. The Cyprus Broadcasting Corporation (1982) 3 C.L.R. 1027)».

Η Αρχή, ενώπιον της οποίας τέθηκε το ζήτημα, ως αρμόδιο όργανο για να αποφασίσει εάν υφίσταται η οξεία έχθρα, εξετάζει με ιδιαίτερη προσοχή το θέμα, καθότι ενδεχόμενος αποκλεισμός της κ. Τσόκκου, χωρίς να αποδεικνύεται οξεία έχθρα, θα καταστήσει πάσχουσα τη σύνθεση του διοικητικού οργάνου. Σχετικά είναι τα όσα αναφέρει η Πρόεδρος του Διοικητικού Δικαστηρίου στην υπόθεση *ΜΟΥΡΤΟΥΒΑΝΗ ν. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ, Υπόθεση Αρ. 383/2017, 22/6/2020*, στην οποία έγινε επίκληση του άρθρου 42(2) περί ύπαρξης ιδιαίζουσας σχέσης, με το Δικαστήριο να αποφαινεται ότι δεν υφίστατο τέτοιο ζήτημα:

«Αντίθετα, υπό τις περιστάσεις ενώπιον μου συμφωνώ με τους καθ' ων η αίτηση ότι η μη συμμετοχή του κυρίου Θεοχαρίδη στις συνεδριάσεις, θα καθιστούσε πάσχουσα την σύνθεση του διοικητικού οργάνου (βλ. απόφαση Πλήρους Ολομέλειας Αντέννα Λτδ ν. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2013) 3 ΑΑΔ 242, ως προς το καθήκον κλήσης των μελών και συμμετοχής τους στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου)».

Η Αρχή κρίνει ότι ο οργανισμός δεν είχε προσκομίσει οποιαδήποτε στοιχεία τα οποία να αποδεικνύουν οποιασδήποτε μορφής έχθρα ή/και αμεροληψία εκ μέρους του Μέλους της κ. Χρύσως Τσόκκου προς τον ραδιοφωνικό οργανισμό «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6», την αδειούχο εταιρεία «Radio Elios Network Ltd» ή τον δημοσιογράφο κ. Κ. Κωνσταντίνου. Τα στοιχεία που έχουν προσκομιστεί δεν αφορούν σε δημοσιεύματα που αναφέρονται στην κ. Χρύσω Τσόκκου, ούτε τα δημοσιεύματα αυτά μπορούν να αποδοθούν στον ραδιοφωνικό οργανισμό «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6». Δεν έχει προσκομιστεί οποιοδήποτε στοιχείο που να δείχνει οποιαδήποτε συμπεριφορά της κ. Χρύσως Τσόκκου κατά του οργανισμού, της αδειούχου εταιρείας ή ακόμα και του δημοσιογράφου που να δεικνύουν εχθρική διάθεση προς αυτούς. Ακόμη και εάν υπάρχουν τεταμένες σχέσεις σε ό,τι αφορά στην μητέρα της κ. Τσόκκου, αυτό δεν θεμελιώνει δυσμενή προκατάληψη εκ μέρους της, ειδικότερα από τη στιγμή που δεν έχουν προσκομιστεί τέτοια στοιχεία.

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία επί του θέματος, καθώς και σχετική νομική γνωμάτευση που έλαβε και στηριζόμενη στα γεγονότα της υπόθεσης θεωρεί ότι ο οργανισμός δεν έχει αποσείσει το βάρος απόδειξης της θεμελίωσης οξείας έχθρας εναντίον του και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται η εξαίρεση της κ. Χ. Τσόκκου από τη διαδικασία εξέτασης της υπόθεσης και συνεπώς απορρίπτει το αίτημα.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **25.02.2022 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ)**, ενημέρωσε τον οργανισμό για την πιο πάνω απόφασή της και τον κάλεσε να παραστεί στη συνεδρία της, την Τετάρτη **09.03.2022**, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του σε σχέση με την πιο πάνω υπόθεση.

Ο οργανισμός, με ηλεκτρονικό μήνυμα (email) της Δικηγόρου του, κ. Κάλιας Γεωργίου, ημερομ. 01.03.2022, αιτήθηκε αναβολή σε μεταγενέστερη ημερομηνία εξαιτίας του ότι η ίδια θα απουσίαζε στο εξωτερικό (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ**).

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **08.03.2022** (που εκ παραδρομής φέρει ημερομηνία 25 Φεβρουαρίου 2022) ενημέρωσε τον οργανισμό ότι ενέκρινε το αίτημά του και ότι θα τον

καλέσει να παραστεί σε μεταγενέστερη συνεδρία της, για σκοπούς υποβολής των παραστάσεων του προσωπικώς, στην υπό αναφορά υπόθεση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η).

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **04.04.2022 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ)**, κάλεσε εκ νέου τον οργανισμό να παραστεί σε συνεδρία της την Τετάρτη 13.04.2022, στις 14:15, για να υποβάλει προσωπικώς της παραστάσεις του σε σχέση με την υπό αναφορά υπόθεση.

Ο οργανισμός, με ηλεκτρονικό μήνυμα (email) της Δικηγόρου του, κ. Κάλιας Γεωργίου, ημερομ. **04.04.2022 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)**, αιτήθηκε αναβολή σε μεταγενέστερη ημερομηνία εξαιτίας του ότι θα παρουσιαζόταν ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **07.04.2022 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ)**, ενημέρωσε τον οργανισμό ότι ενέκρινε το αίτημά του για αναβολή και τον κάλεσε εκ νέου να παραστεί στη συνεδρία της Δευτέρα 18.04.2022 στις 16:00, στα γραφεία της Αρχής, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **11.04.2022 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ)**, απέστειλε επιστολή στον οργανισμό υπενθυμίζοντάς τον για την προαναφερθείσα συνεδρία, στην οποία είχε κληθεί.

Κατά την ενώπιον της Αρχής διαδικασία, παρέστησαν εκ μέρους του οργανισμού η Δικηγόρος, κ. Κάλια Γεωργίου και ο κ. Διονύσης Διονυσίου, Διευθυντής του οργανισμού. Οι εκπρόσωποι του οργανισμού, αφού έλαβαν τον λόγο από την Πρόεδρο, ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους.

Ο κ. Διονυσίου κατέθεσε την ενυπόγραφη γραπτή δήλωσή του, με τίτλο: *Αριθμός Φακ. 33/2021(17), Αφορά το πρόγραμμα του ραδιοφωνικού σταθμού «Πολίτης 107.6» "Δελτίο Θυέλλης, ημερομηνίας 24/11/2020.*

Η κ. Γεωργίου, αναφερόμενη στην υπόθεση έκανε λόγο για «εμφάνταστες προσμίξεις επιστημονικών ανθρώπων που προφανώς δεν είναι καταρτισμένοι». Πρόσθεσε, επίσης, ότι «το άλλο μεγάλο κεφάλαιο που αφορά πάλι θρησκευτικές ευαισθησίες είναι το θέμα των προσκυνημάτων και το τρίτο είναι ο Μόρφου, που είναι κεφάλαιο από μόνος του». Περαιτέρω, η δικηγόρος του οργανισμού συμπλήρωσε ότι συμφωνεί με τον Διευθυντή του οργανισμού «ως προς το ότι είναι πολύ πιο σύνθετο το πρόβλημα στην παρούσα φάση, πέραν του ότι μπορεί μια συγκεκριμένη μερίδα του κόσμου να την ενθαρρύνουν». Όπως υποστήριξε: «Δεν έχω τίποτε με τη θρησκεία, με ενοχλεί η θρησκοληψία και θεωρώ ότι σε βάθος χρόνου μια κοινωνία την παίρνει πολύ πίσω τούτες οι απόψεις όπως τις ακούμε, πολύ πίσω». Η κ. Γεωργίου διατύπωσε τον ισχυρισμό ότι «αυτήν τη διετία νιώθω ότι παίρνουν την κοινωνία μας πολύ πίσω, η πρόσβαση στα social media, στα μέσα ενημέρωσης που είχαν τούτοι οι άνθρωποι και κάποιοι επιστήμονες, θεωρώ ότι έκαναν μια πολύ μεγάλη ζημιά, η οποία θα φανεί σε βάθος χρόνου, και η αμφισβήτηση». Όπως είπε, *έγιναν αγώνες τους αιώνες που πέρασαν, σκοτώθηκε κόσμος για να διαχωρίσουμε την επιστήμη από τη θρησκεία, σεβαστά και τα δύο. Στη συνέχεια, η δικηγόρος του οργανισμού συμπλήρωσε ότι στο δικό της μυαλό είναι πολύ προκλητικό να βγαίνει ο Βαρθολομαίος, να βγαίνει ο Αρχιεπίσκοπος Ελλάδος να τα διαχώριζαν με τόσο έξοχο τρόπο, και να βγαίνουν συγκεκριμένοι ιερείς συνεπικουρούμενοι από κάποιους επιστήμονες αμφιβόλων προσόντων και κινήτρων και να προκαλούν στην κοινωνία αυτήν τη ζημιά που προκάλεσαν μακροπρόθεσμα.* «Δεν ξέρω πόσους ανθρώπους 45 - 50 χρονών που πέθαναν έχουμε μαρτυρίες, δεν ήταν εξαιτίας αυτών των δηλώσεων; Άρα θεωρώ ότι μακροπρόθεσμα είναι πολύ κακό που έκαναν, τώρα εάν ο Κωστής κάποια στιγμή πέρασε ένα όριο, ναι, δεν έχω πρόβλημα να το πω, κάποιες φορές το ξεπέρασε, αλλά πρέπει να δούμε τη μεγάλη εικόνα», συμπλήρωσε. Υποστήριξε, επιπλέον, ότι θεωρεί «πάρα πολύ άδικο για όλους εμάς τη συντριπτική πλειοψηφία που υπακούαμε στα μέτρα, που χάσαμε ανθρώπους και τους θάψαμε με 8 άτομα και να έρχεται κάποιος ιερέας, ο οποίος προφανώς δεν έχει τα επιστημονικά προσόντα και να πει στον άλλο πήγαινε στην εκκλησία, γιατί μόνο στην εκκλησία μπορεί να πας να κοινωνήσεις, γιατί γίνεται εκεί η θεία κοινωνία». Καταλήγοντας, η κ. Γεωργίου ανέφερε τα εξής: «Αυτό το πράγμα δεν είναι απλώς κακό, είναι εγκληματικό και νομίζω σ' αυτήν την εικόνα είναι που πρέπει να κινηθούμε και είναι

αυτά που σας λέει ο Διονύσης σε αυτήν και σας φέραμε επίσης και ένα usb που είναι τα best of του Μόρφου».

Η πρόεδρος ευχαρίστησε τους εκπροσώπους του οργανισμού, οι οποίοι στη συνέχεια αποχώρησαν.

Έχουμε μελετήσει με μεγάλη προσοχή όλα τα ενόπιόν μας στοιχεία και περιστατικά, συμπεριλαμβανομένων όλων των γραπτών και προφορικών εξηγήσεων, παραστάσεων και/ή θέσεων του οργανισμού, όπως εκφράστηκαν από τον Διευθυντή και την Δικηγόρο του, έχουμε ακούσει με ιδιαίτερη προσοχή το επίμαχο πρόγραμμα του οργανισμού, όπως αυτό μεταδόθηκε στις **24.11.2020** και κρίνουμε ότι:

Στις **24.11.2020**, μεταξύ των ωρών **18:00–19:00**, ο οργανισμός μετέδωσε το πρόγραμμα «**Δελτίο Θυέλλης**»:

- στο πλαίσιο του οποίου έγινε χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικής ομάδας, κατά παράβαση του **Κανονισμού 25(3)(α)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000) (υποστοιχείο 1)
- στο πλαίσιο του οποίου έγινε αναφορά στον **Μητροπολίτη Μόρφου**, ο οποίος **δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς**, κατά παράβαση του **Κανονισμού 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000) (υποστοιχείο 2).

[Τα γεγονότα των υποστοιχείων εκτίθενται στις σελ. **3-6** της παρούσας]

Σε σχέση με τους ισχυρισμούς και/ή θέσεις του οργανισμού, όπως καταγράφονται στη γραπτή δήλωση του κ. Διονυσίου, ως επίσης και παρόμοιους γραπτούς και/ή προφορικούς ισχυρισμούς του οργανισμού, η Αρχή παρατηρεί τα πιο κάτω:

Σε ό,τι αφορά στην εξής αναφορά, που περιέχεται στην προαναφερθείσα γραπτή δήλωση: «[...] είμαι δεόντως εξουσιοδοτημένος από τους ιδιοκτήτες του όπως και από τον καταγγελλόμενο δημοσιογράφο Κώστα Κωνσταντίνου να καταθέσω και εκ μέρους τους ενώπιον της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης [...]», η Αρχή διευκρινίζει, για μια ακόμη φορά, ότι όπως σε κάθε υπόθεση που εξετάζει έτσι και στην παρούσα, οι πιθανές παραβάσεις που διατυπώνονται δεν αφορούν και δεν διαπιστώνονται εναντίον κανενός φυσικού προσώπου (δημοσιογράφου, παρουσιαστή, διαφημιστή, ηθοποιού κ.λπ) αλλά αφορούν και διατυπώνονται εναντίον νομικών προσώπων και συγκεκριμένα του εκάστοτε αδειούχου ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού οργανισμού, ο οποίος φέρει και την απόλυτη συντακτική ευθύνη των προγραμμάτων που μεταδίδει.

Σχετικά με το σημείο 4 της προαναφερθείσας γραπτής δήλωσης του κ. Διονυσίου, ο οργανισμός σημειώνει ότι «ο δημοσιογράφος αναφέρεται στο φαινόμενο που παρατηρείται συχνά τελευταίως να μεταφέρονται από την Ελλάδα ή αλλού, από διάφορα μοναστήρια ή άλλους χώρους, οστά ή αντικείμενα που αποδίδονται σε Αγίους της Εκκλησίας όπως π.χ. ρούχα ή παντόφλες, όπου οι πιστοί μαζί με το προσκύνημα καταβάλλουν και εισφορά». Ο οργανισμός ισχυρίζεται ότι «πρόκειται για ζήτημα εξαιρετικά αμφιλεγόμενο ακόμη και μέσα στην ίδια την Εκκλησία, το οποίο δημιούργησε και συνεχίζει να δημιουργεί δημόσιο διάλογο κυρίως για την χρησιμότητα ή σκοπιμότητα τέτοιων ενεργειών από μέρους ναών ή ιεραρχών και αν αυτά είναι μέσα στο πραγματικό πνεύμα του Χριστιανισμού». Ο οργανισμός σημειώνει ότι «αυτά τα ερωτηματικά τίθενται και από ανθρώπους που θρησκευούν, εγείροντας το ερώτημα αν τέτοιες πρακτικές είναι σύμφωνα με το αληθινό πνεύμα του Χριστιανισμού». Εγείρει περαιτέρω ερωτήματα ο οργανισμός διερωτώμενος «κατά πόσο η προώθηση τέτοιων πρακτικών δημιουργεί ανθρώπους/πολίτες σκεπτόμενους ή βυθίζει μια μερίδα του πληθυσμού σε μια άκριτη προσκόλληση σε θρησκοληψία, που οδηγεί σε θρησκευτικό φανατισμό και μισαλλοδοξία και εν πάση περιπτώσει μακριά από το αληθινό πνεύμα της χριστιανικής πίστης». Ο οργανισμός υποστηρίζει ότι «ούτως ή άλλως είναι εμφανές ότι αυτό που ο δημοσιογράφος θέλει να καταδείξει είναι ότι ο χριστιανισμός όπως προκύπτει από τα γραπτά κείμενα, δηλαδή τα ευαγγέλια, είναι κυρίως στάση ζωής και κανόνες ηθικής και όχι τήρηση κάποιων εξωγενών αμφιλεγόμενων πρακτικών, όπως π.χ. τα προσκυνήματα οστών».

Ως προς στους πιο πάνω ισχυρισμούς και τα ερωτήματα που εγείρει ο οργανισμός, η Αρχή διευκρινίζει ότι δεν έχει δικαιοδοσία να κρίνει τον τρόπο με τον οποίο οποιοδήποτε πρόσωπο επιλέγει να ασκήσει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Στην προκειμένη περίπτωση, τον τρόπο με τον οποίο οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί επιλέγουν να ασκήσουν την ελευθερία της έκφρασης των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων, στις οποίες ανήκει και η τιμητική προσκύνηση ιερών λειψάνων των Αγίων. Συνεπώς, δεν είναι αντικείμενο εξέτασης, στην παρούσα υπόθεση, το ερώτημα κατά πόσο οι πρακτικές της προσκύνησης ιερών λειψάνων είναι σύμφωνες με το αληθινό πνεύμα του Χριστιανισμού και εάν η προώθηση τέτοιων πρακτικών δημιουργεί ανθρώπους/πολίτες σκεπτόμενους ή βυθίζει μια μερίδα του πληθυσμού σε μια άκριτη προσκόλληση σε θρησκοληψία, όπως μεταξύ άλλων, αναφέρει ο οργανισμός.

Εξάλλου, η θρησκευτική ελευθερία είναι οικουμενικό ανθρώπινο δικαίωμα, καθώς και σημαντικός και αδιαμφισβήτητος πυλώνας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση της θρησκείας κατοχυρώνεται από το άρθρο 18 του Συντάγματος Κυπριακής Δημοκρατίας, το άρθρο 9 τη Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 10 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει του οποίου «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκεύματος ή πεποιθήσεων, καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκεύματος ή των πεποιθήσεών του ατομικά ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές».

Αυτό που καλείται η Αρχή να εξετάσει και να κρίνει, σε όλες τις υποθέσεις συμπεριλαμβανομένης και της παρούσας, είναι κατά πόσο, μέσω του εθνικού πλούτου των ραδιοσυχνότητων, μεταδίδεται πρόγραμμα που παραβιάζει ή θίγει με τον οποιοδήποτε τρόπο δικαιώματα τρίτων και/ή τη νομοθεσία που διέπει τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Αρχή κρίνει κατά πόσο στα προγράμματα που μεταδίδονται έγινε χρήση της γλώσσας κατά τρόπο που δυνατό να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικών ομάδων. Εν προκειμένω, σχετικά με το υποστοιχείο 1, η Αρχή διαπιστώνει

ότι μεταδόθηκαν αναφορές σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, όπως οι Άγιοι και οι Αγίες, με ειρωνικό τόνο και χλευαστικό τρόπο. Τα πιο κάτω ενδεικτικά αποσπάσματα, καταδεικνύουν ότι η χρήση της γλώσσας στο πλαίσιο του προγράμματος, έγινε κατά τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες της θρησκευτικής αυτής ομάδας:

«[...] Δεν υπήρχε παλιά, ήταν πολύ πιο κοσμική η θεώρηση της Εκκλησίας της Κύπρου. Βεβαίως, δεν ήταν απαραίτητα καλό αυτό, είχε και τα κακά του στοιχεία, αλλά σίγουρα ήταν πολύ πιο κοντά στην εποχή μας απ' ό,τι είναι αυτό το ρεύμα με τα κόκκαλα και τις άγιες ζώνες και τα άγια παπούτσια και τις διάφορες ιστορίες, που ουσιαστικά είναι εμπορικές δραστηριότητες. Γίνονται για να βγάζουν λεφτά όλα αυτά τα μοναστήρια. Ή τάχα τον σκελετό του Αγίου τάδε και της Αγίας τάδε, δήθεν, η οποία ξέρω 'γω το χέρι της είναι στην Αθήνα, το πόδι είναι στη Θεσσαλονίκη, το τάδε δάχτυλό της κάνει περιοδεία, γυρνάει τα νησιά, έχει νησιώτικη βραδιά, ξέρω 'γω νησιώτικη βδομάδα, το κρανίο είναι στο Ιόνιο πέλαγος, το άλλο το στέλνουν στα Ιεροσόλυμα, το άλλο... μιλάμε ότι... αυτά. 1076 τα μηνύματά σας. Πολλά λεφτά, πάρα πολλά λεφτά, τρελά λεφτά και κυρίως αφορολόγητα [...].

-Κ.Κ.: «[...] Έχασες το κάστανο και τα φλιπ φλόπ του Παίσιου, λέει ένα άλλο μήνυμα. Ναι, βέβαια, και τη ζακέτα και τα γυαλιά του, (...) και τις παντόφλες να τις είχαν φέρει. Μα δεν είναι μόνο ο Παίσιος. Σας έλεγα πολλές φορές έχουν επινοήσει Αγίους. Η Αγία Αγάπη, λέει, η Αγία Υπομονή. Ή ξέρω 'γω σε αυτό το κείμενο που σας έλεγα, της «ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ», προηγουμένως, στο τέλος τέλος, είδα ότι γράφει, κάτι λέει έβγαλε μια ανακοίνωση η Μητρόπολη Κιτίου και λέει ότι η εποχή μας ανέδειξε τον Άγιο Λουκά τον ιατρό, αρχιεπίσκοπο Συμφερουπόλεως και Κριμαίας, που γεννήθηκε το 1961, άιντε, και ανακηρύχθηκε Άγιος το '96, λέει. Ήταν πολυβραβευμένος επιστήμονας, και τα λοιπά και τα λοιπά, κι αναφέρει, λέει, η ιστοσελίδα της Ιεράς Μητρόπολης Κιτίου ότι ήταν ο εν αγίοις πάτερ ημών Λουκάς, κατά κόσμον Βαλεντίν Βόινο Γιασενέτσκι, καταγόταν από την πόλη Κερτς της Χερσονήσου της Κριμαίας, στην Ουκρανία [...]. Λοιπόν, αλλά ναι, έχουν βγάλει κάτι νέους Αγίους, είναι η Αγία Υπομονή, η Αγία έτσι, η Αγία ξέρω 'γω καρτερικότητα, η αγία ανυπομονησία, η αγία φαντασία, η Αγία... λεφτά να υπάρχουν και να εισπράττονται κυρίως. Λέει ένα άλλο μήνυμα στο 1076, να σου θυμίσω Κωστή μου ότι όταν έρτουν λείψανα για προσκύνημα παίζει εμβατήρια η Αστυνομία Κύπρου. Απόλυτο δίκαιο έχεις. Κι ο στρατός επίσης, όταν φέρνουν το Άγιο φως το οποίο είναι μια απάτη, αποδεδειγμένα κιάλας απάτη και υπάρχει και θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου γι' αυτό, και έχουν μιλήσει γι' αυτό και ιεράρχες και χίλια δυο πράγματα, που βεβαίως και είναι απάτη τώρα, δεν υπάρχει μαγικό φως. Εεε, κάνουνε υποδοχές αρχηγού κράτος, πηγαίνει η φιλαρμονική του στρατού εκεί και

πηγαίνουν και το υποδέχονται ως αρχηγό κράτους... το κερί, τη φλόγα, το τέτοιο, του αναπτήρα το, ναι... ναι... Και τρέχουν μετά [...]».

Επιπλέον, ο οργανισμός διατυπώνει τον εξής ισχυρισμό, στην γραπτή δήλωση του Διευθυντή του, κ. Διονυσίου: «Ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί πράγματι έντονη γλώσσα, πιθανόν και προκλητικό τρόπο προσέγγισης, όμως το ζήτημα είναι δημοσίου ενδιαφέροντος και τα σχετικά ερεθίσματα που είχε ο δημοσιογράφος από την επικαιρότητα τον ουσιώδη χρόνο ήταν κραυγαλέα και του επέτρεπαν να έχει ανάλογη αντίδραση: Τί είδους πιστός είναι κάποιος άνθρωπος που προσκυνά μια παντόφλα; Και τί είδος πνευματικότητα και θρησκευτική κατάνυξη μπορεί να υπάρχει σε ένα τέτοιο συμβάν;».

Η Αρχή δεν θεωρεί ότι οποιαδήποτε «σχετικά ερεθίσματα που είχε ο δημοσιογράφος από την επικαιρότητα τον ουσιώδη χρόνο» και γενικότερα οποιαδήποτε μεμονωμένα περιστατικά και/ή ενέργειες ιεραρχών ή/και άλλων εκπροσώπων της εκκλησίας, που έλαβαν χώρα στο παρελθόν (όπως η περίπτωση με τις παντόφλες που τέθηκαν προς προσκύνηση) ή στο παρόν, δικαιολογούν τον χλευαστικό τρόπο αναφοράς του δημοσιογράφου σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, όπως οι Άγιοι και οι Αγίες, μέσω των οποίων θίγονται οι ευαισθησίες των Χριστιανών. Επιπλέον, η Αρχή δεν θεωρεί ότι οι χλευαστικές αναφορές γενικά στους Χριστιανούς, όπως η εξής που διασυνδέει την ανάδειξη νέων Αγίων με την αποκόμιση οικονομικού κέρδους: **«Λοιπόν, αλλά ναι, έχουν βγάλει κάτι νέους Αγίους, είναι η Αγία Υπομονή, η Αγία έτσι, η Αγία ξέρω 'γω καρτερικότητα, η αγία ανυπομονησία, η αγία φαντασία, η Αγία... λεφτά να υπάρχουν και να εισπράττονται κυρίως»**, συμβάλλουν στη δημιουργία *ατμόσφαιρας στην οποία διεξάγεται δημόσιος διάλογος*, όπως ισχυρίστηκε ο οργανισμός στην επιστολή του Διευθυντή του, στο σημείο 2, όπου αναφέρεται στη φύση του προγράμματος «Δελτίο Θυέλλης».

Ο Διευθυντής του οργανισμού υποστηρίζει, επιπλέον, στη γραπτή δήλωσή του ότι δεν αντιλαμβάνεται «πως μπορεί να θιχτεί η ευαισθησία ενός χριστιανού από τα πιο πάνω αποσπάσματα». Η Αρχή επισημαίνει ότι η θρησκευτική ελευθερία και η ελευθερία των

πεποιθήσεων είναι οικουμενικό ανθρώπινο δικαίωμα, αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και σημαντικός και αδιαμφισβήτητος πυλώνας της αξιοπρέπειας, ο οποίος επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό όλα τα άτομα, την προσωπική τους ταυτότητα και ανάπτυξη, όπως και τις κοινωνίες. Εξαιτίας του ειρωνικού τόνου και του αδικαιολόγητα χλευαστικού τρόπου αναφοράς σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, και στην άσκηση των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων, όπως η προσκύνηση ιερών λειψάνων, εύλογα οι Χριστιανοί μπορεί να αποκομίσουν την εντύπωση ότι θίγονται οι θρησκευτικές τους ευαισθησίες. Το ίδιο ισχύει για την εξής αναφορά, που εύλογα μπορεί να θίξει τους Χριστιανούς: **«Λοιπόν, αλλά ναι, έχουν βγάλει κάτι νέους Αγίους, είναι η Αγία Υπομονή, η Αγία έτσι, η Αγία ξέρω 'γω καρτερικότητα, η αγία ανυπομονησία, η αγία φαντασία, η Αγία... λεφτά να υπάρχουν και να εισπράττονται κυρίως»**. Επιπλέον, έναυσμα για την έναρξη της διαδικασίας διερεύνησης πιθανών παραβάσεων αποτέλεσε παράπονο/καταγγελία ακροάτριας, σύμφωνα με το οποίο «ο λόγος του δημοσιογράφου Κώστα Κωνσταντίνου, στο πρόγραμμα που μεταδόθηκε στις 24.11.2020, μεταξύ 17:30-18:30, ήταν «υπερβολικός και ρατσιστικός (ρητορική μίσους) απέναντι στα όσα πρεσβεύει η εκκλησία και οι ιεράρχες. Η διαφωνία είναι σεβαστή και κατανοητή, ο Δημοσιογράφος, όμως, ξεφεύγει». Παρόλο που το οποιοδήποτε παράπονο υποβάλλεται από πολίτες (και/ή από άλλο φορέα) δεν δεσμεύει την Αρχή ως προς το περιεχόμενό του, καθώς η Αρχή αξιολογεί αυτό καθαυτό το περιεχόμενο του προγράμματος που μεταδίδεται από τον οργανισμό και κρίνει βάσει των συγκεκριμένων πραγματικών και νομικών περιστατικών όπως αυτά προκύπτουν από το ίδιο το πρόγραμμα, εντούτοις, η υποβολή του παραπόνου είναι δείγμα ότι είχαν θιγεί οι θρησκευτικές ευαισθησίες της ακροάτριας, ως Χριστιανής. Εν πάση περιπτώσει, η Αρχή κατόπιν της πιο πάνω πληροφόρησης προέβη, με βάση τον Κανονισμό 41(2) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000), σε αυτεπάγγελτη διερεύνηση.

Περαιτέρω, ο οργανισμός ισχυρίζεται ότι δεν ασπάζονται όλοι οι Χριστιανοί Ορθόδοξοι τις πιο πάνω πεποιθήσεις. Σύμφωνα με τον ισχυρισμό του Διευθυντή του οργανισμού, όπως περιλαμβάνεται στη γραπτή του δήλωση: «Όσοι και να είναι όμως αριθμητικά, δεν θεωρώ ότι θα πρέπει μετά την εξισορρόπηση του δικού τους δικαιώματος (αν θεωρήσουμε ότι υπάρχει και αναγνωρίζεται τέτοιο δικαίωμα) να υποχωρήσει το δικαίωμα ενός

δημοσιογράφου και ενός ραδιοσταθμού να μεταδώσει ελεύθερα την γνώμη του, έστω και αν αυτή είναι διατυπωμένη προκλητικά ή με πολεμικούς τόνους ή αν ενοχλεί ή σοκάρει κάποιους. Ούτως ή άλλως, θρησκευτικές ή άλλων ειδών ομάδες υπάρχουν πολλές και ποικίλες μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία. Θεωρώ ότι είναι δικό σας καθήκον, όταν θεωρείτε ότι δυνατόν να εγείρεται θέμα, να εντοπίζετε το ποιόν και την ακριβή ταυτότητα και χαρακτηριστικά της καθεμιάς από αυτές, για να μπορείτε στην συνέχεια να φιλτράρετε, δηλαδή να προχωρήσετε σε εξισορρόπηση του δικού τους δικαιώματος –εκεί όπου υπάρχει βεβαίως- με το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης του σταθμού και του δημοσιογράφου».

Σε σχέση με τους ισχυρισμούς του οργανισμού, όπως εκτέθηκαν στην πιο πάνω παράγραφο, η Αρχή διευκρινίζει ότι οφείλει να διασφαλίσει τα δικαιώματα κάθε προσώπου είτε ανήκει σε θρησκευτική μειοψηφία ή πλειοψηφία, είτε σε άλλες κοινωνικές ομάδες, που δέχεται/δέχονται χλευαστικά σχόλια στη βάση φυλής, φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού. Η Αρχή δεν έχει δικαιοδοσία να κρίνει το «ποιόν» ή την «ακριβή ταυτότητα και χαρακτηριστικά της καθεμιάς», όπως ισχυρίζεται ο οργανισμός. Η Αρχή αντιμετωπίζει ισότιμα κάθε άτομο, χωρίς καμία διάκριση βάσει θρησκείας ή πεποιθήσεων και σέβεται τις αξίες της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον πλουραλισμό και την πολυμορφία στην κοινωνία. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι η θρησκευτική ελευθερία δεν έχει όρια. Η Αρχή λαμβάνει υπόψη ότι όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες είναι αδιαίρετα, αλληλεξαρτώμενα και αλληλένδετα. Συνεπώς, αναγνωρίζει ότι η θρησκευτική ελευθερία και η ελευθερία των πεποιθήσεων περιλαμβάνουν και εξαρτώνται από στοιχεία πολλών άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, που περιλαμβάνουν το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, το οποίο επικαλείται ο οργανισμός.

Η Αρχή επ' ουδενί επιθυμεί να σταθεί τροχοπέδη στην ελευθερία της έκφρασης. Το θεμελιώδες δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της καθ' οποιονδήποτε τρόπο έκφρασης, κατοχυρώνεται από το άρθρο 19 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων

του Ανθρώπου. Πρόκειται για μια θεμελιώδη ατομική ελευθερία, η κατάκτηση της οποίας συνδέεται με την εδραίωση της δημοκρατίας.

Συγκεκριμένα, το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, στο άρθρο 19(1) και (2), προνοεί ως εξής:

1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου και της καθ' οιονδήποτε τρόπον εκφράσεως.
2. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν της γνώμης, της λήψεως και μεταδόσεως πληροφοριών και ιδεών άνευ επεμβάσεως οιασδήποτε δημοσίας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων.

Η Αρχή αναγνωρίζει και υπερθεματίζει τη σημασία της ελευθερίας της έκφρασης και του πλουραλισμού σε μία σύγχρονη, δημοκρατική κοινωνία. Παρόλα αυτά, η Αρχή υπογραμμίζει και την ανάγκη σεβασμού του ακροατή, αλλά και την ευθύνη του οργανισμού να διασφαλίζει ότι τα προγράμματα που μεταδίδει βρίσκονται εντός του πλαισίου που καθορίζει η νομοθεσία που διέπει τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

Εξάλλου, η αρχή της ελευθερίας του λόγου σε καμία περίπτωση δεν είναι απόλυτη. Ένας από τους περιορισμούς που προβλέπει το Σύνταγμα είναι η εξασφάλιση άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοφωνικού και/ή τηλεοπτικού οργανισμού.

Συγκεκριμένα, οι περιορισμοί που αναφέρονται στο άρθρο 19 του Συντάγματος, ορίζουν τα ακόλουθα (η έντονη γραφή δική μας):

3. Η ενάσκησις των δικαιωμάτων, περί των η πρώτη και δευτέρα παράγραφος του παρόντος άρθρου, δύναται να υποβληθή εις διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινάς προδιαγεγραμμένους υπό του νόμου και αναγκαίους μόνον προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή προς προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων άλλων ή προς παρεμπόδισιν της αποκαλύψεως

πληροφοριών ληφθεισών εμπιστευτικώς ή προς διατήρησιν του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.

4. Η κατάσχες εις εφημερίδων ή άλλων εντύπων δεν επιτρέπεται άνευ εγγράφου αδείας του γενικού εισαγγελέως της Δημοκρατίας, ήτις δέον να επικυρωθή δι' αποφάσεως αρμοδίου δικαστηρίου εντός εβδομήκοντα δύο ωρών το βραδύτερον, εν περιπτώσει δε μη επικυρώσεως αίρεται η κατάσχες.

5. Ουδέν εκ των διαλαμβανομένων εις το παρόν άρθρον **εμποδίζει την Δημοκρατίαν ν' απαιτή την έκδοσιν αδείας ή λειτουργίας επιχειρήσεων ραδιοφωνικών ή κινηματογραφικών ή τηλεοράσεως.**

Αντίστοιχα, το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προνοεί ως ακολούθως:

Ελευθερία έκφρασης

1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.

Η Αρχή, τόσο για την παρούσα υπόθεση, όσο και για κάθε άλλη υπόθεση που τίθεται ενώπιόν της, κρίνει και αποφασίζει έχοντας πλήρη γνώση όλων των πιο πάνω, στηριζόμενη

σε αυτά, στα συγκεκριμένα νομικά και πραγματικά περιστατικά κάθε υπόθεσης, όπως επίσης και στα δικαιώματα που σε κάθε περίπτωση διακυβεύονται. Η Αρχή θεωρεί ότι σε ένα δημοκρατικό καθεστώς θα πρέπει να υπάρχει ένα ισοζύγιο μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δύο εξίσου σημαντικών έννομων αγαθών. Η ελευθερία της έκφρασης δεν ερμηνεύεται κατά τρόπο που να πλήττει άλλα δικαιώματα, και περιλαμβάνει τον σεβασμό των θρησκευτικών αισθημάτων των άλλων. Η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες και είναι θεμιτό να αναμένει κανείς από κάθε μέλος μιας δημοκρατικής κοινωνίας να αποφεύγει όσο το δυνατόν περισσότερο εκφράσεις που εκφράζουν περιφρόνηση ή προσβάλλουν αδικαιολόγητα τους άλλους ή/και θίγουν τα συναισθήματα των άλλων και παραβιάζουν τα δικαιώματά τους. Η Αρχή θεωρεί ότι ο χλευαστικός τρόπος αναφοράς σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, όπως οι Άγιοι και οι Αγίες, και η συσχέτιση της ανάδειξης νέων Αγίων με την αποκόμιση οικονομικού κέρδους είναι αδικαιολόγητα προσβλητικός, δυνατόν να θίξει τα αισθήματα των Χριστιανών, και δεν συμβάλλει σε καμία μορφή δημόσιας συζήτησης.

Σε ό,τι αφορά στα γεγονότα του υποστοιχείου 2, ο οργανισμός εκθέτει τους ισχυρισμούς και τις θέσεις ή/και απόψεις του στις σελ. 3 – 5 της γραπτής δήλωσης του διευθυντή του, κ. Διονύση Διονυσίου. Ο οργανισμός ανάμεσα σε άλλα ισχυρίζεται τα εξής:

«Ήταν όντως έντονη η γλώσσα και η κριτική που άσκησε στον Μόρφου Νεόφυτο ο δημοσιογράφος Κώστας Κωνσταντίνου. Απορρίπτω όμως κατηγορηματικά ότι αυτός δεν έτυχε δίκαιης ή ορθής ή αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Ένας ιεράρχης θεωρώ ότι οφείλει πρώτα ο ίδιος να σέβεται τον εαυτό του και το σχήμα του και να έχει αίσθηση της μεγάλης ευθύνης του απέναντι σε ολόκληρη την κοινωνία. Να είναι σε θέση να αντιληφθεί τον αντίκτυπο αρνητικό ή θετικό, που μπορεί να έχουν οι απόψεις και οι προτροπές του όχι μόνο στους πιστούς (ή ακολούθους του καλύτερα) αλλά έμμεσα σε ολόκληρη την κοινωνία. Ο εν λόγω ιεράρχης εύλογα μπορεί να πει κάποιος ότι ανεύθυνα συστηματικά και χωρίς καμία λογική, κόντρα στις απόψεις της Επίσημης Εκκλησίας, αλλά και της επιστήμης (χωρίς ο ίδιος να έχει

την αναγκαία επιστημονική κατάρτιση) δυναμίτιζε τις προσπάθειες της πολιτείας να προστατεύσει τον γενικό πληθυσμό με τον εμβολιασμό [...].

Δημόσιες δηλώσεις τόσο επικίνδυνες τοξικές, χωρίς οποιοδήποτε λογικό αντίκρισμα ή θρησκευτικό έρεισμα, θεωρώ ότι μπορούν να αντιμετωπιστούν όσο έντονα αντιμετωπίστηκαν από τον Κώστα Κωνσταντίνου. Τέτοιας μορφής δημόσιος λόγος πρέπει να αντιμετωπίζεται ανάλογα. Αδυνατώ να δεκτώ ότι ο λόγος του Νεόφυτου όπως είμαι βέβαιος ότι τον γνωρίζετε και όπως σας τον παρουσιάζουμε σήμερα, πρέπει να τυγχάνει σεβασμού και προστασίας εις βάρος της ελευθερίας του λόγου ενός δημοσιογράφου. Ο ίδιος ο Νεόφυτος στερεί από τον εαυτό του μια αξιοπρεπή και ορθή δημόσια εμφάνιση».

Σε σχέση με τους πιο πάνω ισχυρισμούς και/ή παρόμοιους προφορικούς ισχυρισμούς, που εξέφρασε η δικηγόρος του οργανισμού, η Αρχή διευκρινίζει ότι η παράβαση (υποστοιχείο 2) δεν έγκειται στην κριτική που άσκησε ο δημοσιογράφος στον Μητροπολίτη Μόρφου για τις θέσεις του σχετικά με τον κορωνοϊό, τα εμβόλια και τη στάση που τήρησε στα μέτρα που εφάρμοσε η κυβέρνηση. Άλλωστε, κριτική στον Μητροπολίτη Μόρφου ασκήθηκε και στο πλαίσιο άλλων ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Ούτε συνιστά παράβαση ο σχολιασμός του δημοσιογράφου προς το πρόσωπο του Μητροπολίτη Μόρφου με ελαφρώς σατιρική διάθεση. Η Αρχή υπογραμμίζει ότι η παράβαση έγκειται στο γεγονός ότι στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, πέραν της κριτικής που ασκήθηκε στον Μητροπολίτη Μόρφου για τις θέσεις του σχετικά με τον κορωνοϊό και τα εμβόλια, και τον σχολιασμό με ελαφρώς σατιρική διάθεση, μεταδόθηκαν χαρακτηρισμοί και προσβολές και συνδέθηκαν οι απόψεις του με τη διανοητική του κατάσταση, καθώς, επίσης, αρθρώθηκε λόγος για αποκλεισμό του από το δικαίωμα στον εμβολιασμό, εξαιτίας των πεποιθήσεών του: **«Ο Μόρφου, δε, να μην δικαιούται να εμβολιασθεί, έτσι; Και ας αφήσουμε τη φύση να πάρει τον δρόμο της...»**.

Ο οργανισμός ισχυρίζεται ότι «τέτοιας μορφής δημόσιος λόγος πρέπει να αντιμετωπίζεται ανάλογα». Υποστήριξε, επίσης, ότι *αδυνατεί να δεκτεί ότι ο λόγος του Μητροπολίτη Μόρφου Νεόφυτου πρέπει να τυγχάνει σεβασμού και προστασίας εις βάρος της ελευθερίας του λόγου ενός δημοσιογράφου.*

Το ζήτημα που θέτει ο οργανισμός άπτεται του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και η Αρχή σημειώνει ότι έχει ήδη τοποθετηθεί σε σχέση με το εν λόγω δικαίωμα και τους περιορισμούς του, όπως προβλέπονται στο άρθρο 19 του Συντάγματος και στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Αρχή παραπέμπει σχετικά τον οργανισμό στις σελ. 18 – 20 της παρούσας.

Επί του προκειμένου, η Αρχή επαναλαμβάνει ότι σε ένα δημοκρατικό καθεστώς θα πρέπει να υπάρχει ένα ισοζύγιο μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δύο εξίσου σημαντικών έννομων αγαθών. Η ελευθερία της έκφρασης δεν ερμηνεύεται κατά τρόπο που να πλήττει άλλα δικαιώματα, και περιλαμβάνει τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που είναι το άκρο κάθε ορίου. Ο οργανισμός έχει το δικαίωμα να ασκήσει κριτική στον Μητροπολίτη Μόρφου ή σε οποιονδήποτε άλλο, εντούτοις, το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν αφορούσε μόνο σε κριτική ή σάτιρα, αλλά στο πλαίσιο του υποστηρίχθηκε ότι ο Μητροπολίτης Μόρφου δεν πρέπει να δικαιούται να εμβολιαστεί, εξαιτίας των πεποιθήσεών του.

Η άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης δεν δικαιολογεί ενέργειες που θίγουν την αξιοπρέπεια του ατόμου και που αποκλείουν οποιοδήποτε πρόσωπο από το να απολαύσει το νόμιμο δικαίωμά του στον εμβολιασμό. Η Αρχή απορρίπτει τον ισχυρισμό του οργανισμού ότι όσα αναφέρθηκαν εμπύπτουν στο πλαίσιο άσκησης του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης. Η Αρχή τονίζει ότι είναι ανεπίτρεπτο από ραδιοφωνική συχνότητα, που αποτελεί δημόσιο πλούτο, να εκφέρεται αυτός ο ακραίος λόγος:

«Καλά εντάξει, ο Μόρφου είναι πελλός, τα Μέσα Ενημέρωσης γιατί μεταφέρουν αυτά τα πράγματα εγώ δεν έχω καταλάβει [...]. Εγώ έχω μια βασική άποψη. Χρειάζεται γύρω στο 70% του κόσμου να εμβολιαστεί για να λειτουργήσει το εμβόλιο. **Θα είναι ευχής έργο εάν το υπόλοιπο 30%, που δεν είναι 30%, αλλά έστω κι αν αυτό το 10% των συγκεκριμένων δεν εμβολιαστεί.** Εγώ λέω ότι οι άνθρωποι πρέπει να αφεθούν ελεύθεροι, να διαλέξουν. Όχι, δεν θα δοθεί καμιά επιλογή στα εμβόλια, κοιτάξτε να δείτε εμείς θα φέρουμε αυτό, κι αυτό το εμβόλιο, αν σας αρέσει. Αν δεν θέλουν να εμβολιαστούν, να μην εμβολιαστούν. **Ο Μόρφου, δε, να μην δικαιούται να εμβολιασθεί, έτσι; Και ας αφήσουμε τη φύση να πάρει τον δρόμο της, είναι... διότι νομίζω αρκετά μας τα έχουν...».**

Η εκφορά αυτού του ακραίου λόγου έναντι στον Μητροπολίτη Μόρφου και/ή τρίτα άτομα με ίδιες ή/και παρόμοιες ιδέες, δεν δικαιολογείται και δεν συνεισφέρει με οποιοδήποτε τρόπο στην «διεξαγωγή δημόσιου διαλόγου», ούτε εμπίπτει στη θεμιτή κριτική, στη σάτιρα ή/και στον σχολιασμό.

Ο Μητροπολίτης Μόρφου ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο διατυπώνει απόψεις ενάντια στα εμβόλια, στον εμβολιασμό κ.ο.κ., διατηρεί το δικαίωμα να μεταβάλει οποιαδήποτε στιγμή την άποψή του. Ακόμα κι αν δεν την μεταβάλει, αυτό δεν δίνει στον οργανισμό το δικαίωμα να παρακινεί μέσα από το πρόγραμμά του σε διάκριση εις βάρος τους ζητώντας να μην δικαιούνται να απολαύσουν το νόμιμο δικαίωμά τους στον εμβολιασμό. Αυτό συνιστά προσβολή της αξίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, στα οποία περιλαμβάνεται και η προσπάθεια αυτορρύθμισης ώστε να μην προσβάλλονται δικαιώματα τρίτων. Ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, όπως είναι το ξέσπασμα πανδημίας, η κριτική μπορεί να είναι οξεία, αλλά είναι ανεπίτρεπτο να εκφεύγει των ορίων και να μην διασφαλίζει σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, παρακινώντας σε αποκλεισμό από δικαιώματα που έχουν τρίτα άτομα, όπως το δικαίωμα να εμβολιαστούν.

Η Αρχή τονίζει, επιπλέον, ότι η υπεύθυνη άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τον παράγοντα της απήχησης που έχει το Μέσο από το οποίο εκφράζεται. Ο δημοσιογράφος δεν εξέφρασε τις θέσεις ή/και απόψεις του σε περιορισμένο περιβάλλον, αλλά, η θέση για αποκλεισμό του Μόρφου από τον εμβολιασμό και η εξής θέση **«Θα είναι ευχής έργο εάν το υπόλοιπο 30%, που δεν είναι 30% , αλλά έστω κι αν αυτό το 10% των συγκεκριμένων δεν εμβολιαστεί»**, διαδόθηκαν από παγκύπριο ραδιοφωνικό οργανισμό. Όπως είναι κοινώς αποδεκτό το ραδιόφωνο και η τηλεόραση είναι συχνά πολύ πιο άμεσα, έχουν ευρεία διάδοση και ασκούν μεγαλύτερη επιρροή από τα έντυπα Μέσα.

Η δικηγόρος του οργανισμού ανέφερε ότι «τώρα εάν ο Κωστής κάποια στιγμή πέρασε ένα όριο, ναι, δεν έχω πρόβλημα να το πω, κάποιες φορές το ξεπέρασε, αλλά πρέπει να δούμε τη μεγάλη εικόνα». Η δικηγόρος του οργανισμού υποστήριξε, ανάμεσα σε άλλα, ότι θεωρεί «πάρα πολύ άδικο για όλους εμάς τη συντριπτική πλειοψηφία που υπακούσαμε στα μέτρα, που χάσαμε ανθρώπους και τους θάψαμε με 8 άτομα και να έρχεται κάποιος ιερέας, ο οποίος προφανώς δεν έχει τα επιστημονικά προσόντα και να πει στον άλλο πήγαινε στην εκκλησία, γιατί μόνο στην εκκλησία μπορεί να πας να κοινωνήσεις, γιατί γίνεται εκεί η θεία κοινωνία». Η κ. Γεωργίου θεωρεί ότι αυτό είναι εγκληματικό και ισχυρίστηκε ότι σ' αυτήν την εικόνα είναι που πρέπει να κινηθούμε και είναι αυτά που σας λέει ο Διονύσης σε αυτήν και σας φέραμε επίσης και ένα *usb* που είναι τα *best of* του Μόρφου.

Η Αρχή επαναλαμβάνει ότι η ελευθερία της έκφρασης δεν ερμηνεύεται κατά τρόπο που να πλήττει άλλα δικαιώματα, και περιλαμβάνει τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που είναι το άκρο κάθε ορίου. Η Αρχή επαναλαμβάνει όσα προανέφερε στις σελίδες 25 – 26 σχετικά με ίδιους ή/και παρόμοιους ισχυρισμούς του οργανισμού. Σε ό,τι αφορά στο *usb* που κατέθεσε η κ. Γεωργίου, η Αρχή έλαβε γνώση του περιεχομένου του, ωστόσο, διευκρινίζει ότι η Αρχή κατά την εξέταση κάθε υπόθεσης περιορίζεται στα γεγονότα που την αφορούν. Εν προκειμένω τα γεγονότα όπως εκτίθενται στον Πίνακα Α' (βλ. σελ. 3- 6 της παρούσας).

Περαιτέρω, στο πλαίσιο του προγράμματος, πέραν του σχολιασμού και της κριτικής, όπως προαναφέρθηκε, μεταδόθηκαν χαρακτηρισμοί και προσβολές, όπως ότι «**ο Μητροπολίτης Μόρφου είναι κλινική κατάσταση**», κι ότι «**Καλά εντάξει, ο Μόρφου είναι πελλός**». Όλα τα προαναφερθέντα τεκμηριώνουν ότι ο Μητροπολίτης Μόρφου, στον οποίο έγινε αναφορά, δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Αναφέρθηκε, επίσης σε οπαδούς του Μόρφου και του Αθανάσιου, οι οποίοι βρίσκονται, όπως είπε, σε «παράκρουση».

Οι δημοσιογράφοι και γενικά οι Λειτουργοί των Μέσων έχουν δικαίωμα να ασκήσουν τη δημιουργική τους ελευθερία, να επικρίνουν, να σχολιάσουν, να σατιρίσουν οποιοδήποτε γεγονός ή/και πρόσωπο, υπό την προϋπόθεση ότι το σχόλιο ή/και η κριτική είναι εντός του πλαισίου που θέτει η κείμενη νομοθεσία αλλά και το ίδιο το Σύνταγμα της Κυπριακής

Δημοκρατίας. Η Αρχή, στις προηγούμενες σελίδες της παρούσας Απόφασης έχει παραθέσει τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι το περιεχόμενο του επίμαχου προγράμματος, ως αυτό μεταδόθηκε στις 24.11.2020 παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων: στο υποστοιχείο 1 έγινε χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικής ομάδας και στο υποστοιχείο 2 έγινε αναφορά στον Μητροπολίτη Μόρφου, ο οποίος δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

Ενόψει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει και αποφασίζει ότι υπάρχουν παραβάσεις του **Κανονισμού 25(3)(α)** (υποστοιχείο 1) και του **Κανονισμού 28(1)** (υποστοιχείο 2) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Η Αρχή έχει δώσει στον οργανισμό το δικαίωμα να ακουσθεί και μπορεί, σύμφωνα με τις πρόνοιες του **άρθρου 3(2)(ζ)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(I)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα), να προχωρήσει στην επιβολή των, κατά την κρίση της, επιβαλλόμενων κυρώσεων.

Παρά ταύτα και υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως, η Αρχή δίνει στον οργανισμό την ευκαιρία να ακουσθεί και μετά τη διαπίστωση των παραβάσεων για σκοπούς επιβολής κυρώσεων.

Η Αρχή καλεί τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, όπως υποβάλει τις απόψεις του εγγράφως και / ή προσωπικώς για σκοπούς επιβολής κυρώσεων μέσα σε δεκατέσσερις (14) μέρες από την λήψη της παρούσας. Σε περίπτωση που δεν ληφθεί απάντηση μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, η Αρχή θα προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων.

(ΦΟΝΑ ΚΑΣΑΠΗ)

Πρόεδρος

Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

N.X.

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 33/2021(17))

ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6», ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «RADIO ELIOS NETWORK LIMITED»

Ημερομηνία Απόφασης: 20 Ιουνίου, 2022

Ενώπιον: κ.κ. Ρόνας Κασάπη, Προέδρου, Μαρίας Κούσιου, Αντιπροέδρου, Σεργίου Ποΐζη, Τάσου Κυρμίτση, Αγγελικής Λαζάρου, Χρύσως Τσόκκου και Πάνου Κανελλόπουλου, Μελών.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στις 18 Απριλίου 2022 η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου αποφάσισε ότι στην παρούσα υπόθεση υπάρχουν παραβάσεις των **Κανονισμών 25(3)(α) και 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Οι πιο πάνω Κανονισμοί αναφέρουν τα εξής:

- 25. Οι πιο κάτω κανόνες αφορούν τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στις εκπομπές*
- (3) Απαγορεύεται:*
  - (α) η χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικών, φυλετικών, πολιτικών ή άλλων κοινωνικών ομάδων.*
- 28(1): «Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται σε εκπομπή απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.»*

Η Αρχή με επιστολή της ημερομ. **24.05.2022** κάλεσε τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, να υποβάλει τις απόψεις του για σκοπούς επιβολής κυρώσεων γραπτώς και/ή προσωπικώς, ως επιλέξει, είτε αυτοπροσώπως και/ή μέσω αντιπροσώπου και/ή μέσω δικηγόρου της επιλογής του. Επιπλέον, η Αρχή ενημέρωσε τον οργανισμό πως εάν επιθυμεί να υποβάλει τις απόψεις του γραπτώς, για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, να τις υποβάλει εντός δεκατεσσάρων (14) ημερών από τη λήψη της πιο πάνω επιστολής και εάν επιθυμεί να υποβάλει τις απόψεις του προσωπικώς, να πληροφορήσει σχετικά την Αρχή, το αργότερο εντός δεκατεσσάρων (14) ημερών από τη λήψη της πιο πάνω επιστολής, ώστε να ειδοποιηθεί ανάλογα με ειδική επιστολή. Τονίστηκε, επίσης, ότι σε περίπτωση που δεν ληφθεί οποιαδήποτε απάντηση μέσα στις πιο πάνω προθεσμίες η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου θα προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων.

Ο οργανισμός, με επιστολή της Δικηγόρου του, κ. Κάλιας Γεωργίου (Κάλια Γεωργίου Δ.Ε.Π.Ε.), ημερομ. **02.06.2022**, απέστειλε τις απόψεις του για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, σχετικά με την παρούσα υπόθεση (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α**). Ο Οργανισμός αναφέρει, ανάμεσα σε άλλα, στην προαναφερθείσα επιστολή τα εξής:

«Σε ότι αφορά το κλίμα, το χρονικό σημείο και το πνεύμα εντός του οποίου έγιναν οι επίμαχες δηλώσεις, επαναλαμβάνουμε τα όσα έχουμε ήδη αναφέρει κατά την προφορική ακρόαση και γραπτώς μέσω της Δήλωσης του Διευθυντή του σταθμού του Δ. Διονυσίου. Είναι γεγονός ότι ο δημοσιογράφος σε κάποια σημεία υιοθέτησε αιχμηρό λόγο και έντονη γλώσσα, χαρακτηριστικά που αφ' εαυτών δεν είναι επιλήψιμα, αλλά μέσα στα πλαίσια της άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία όπως είναι καλά γνωστό και θεμελιωμένο, δεν προστατεύει μόνο τον ήπιο, ουδέτερο ή αδιάφορο λόγο, αλλά και αυτόν που σοκάρει, προσβάλλει ή ενοχλεί. Ενδεχομένως η χρήση κάποιων χαρακτηρισμών θα μπορούσε να αποφευχθεί. Θεωρούμε όμως ότι αυτά τα σημεία θα πρέπει να ιδωθούν όχι μεμονωμένα, ή αποσπασματικά, ή αποκομμένοι από το υπόλοιπο περιεχόμενο της εκπομπής. Επίσης ότι θα πρέπει να ιδωθούν εντός της μεγάλης εικόνας η οποία και περιλαμβάνει το χρονικό σημείο που έλαβε χώρα η εκπομπή και των όσων λάμβαναν χώρα στην κοινωνία».

Η Αρχή επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της ταυτάριθμης Απόφασής της, ημερομ. 18.04.2022, με το οποίο απαντά και/ή τοποθετείται επί όλων των γραπτών και/ή προφορικών θέσεων και/ή ισχυρισμών του οργανισμού, ως επίσης και επί των παραβάσεων της υπόθεσης και στην οποία Απόφαση παραπέμπει τον οργανισμό.

Ειδικότερα, ως προς το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και τους περιορισμούς του, όπως προβλέπονται στο άρθρο 19 του Συντάγματος και στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Αρχή παραπέμπει στις σελ. 18 – 20 και 24 – 27, της Απόφασής της, ημερομ. 18.04.2022.

Η Αρχή άκουσε με ιδιαίτερη προσοχή το πρόγραμμα του οργανισμού, όπως αυτό μεταδόθηκε στις 24.11.2020, προτού αποφασίσει ότι υπάρχουν παραβάσεις των Κανονισμών 25(3)(α) και 28(1), συνεπώς τα στοιχεία δεν έχουν *ιδωθεί μεμονωμένα, ή αποσπασματικά, ή αποκομμένα από το υπόλοιπο περιεχόμενο του προγράμματος*, όπως ισχυρίζεται ο οργανισμός. Επιπλέον, λήφθηκαν υπόψη όσα λάμβαναν χώρα στην κοινωνία και σχετίζονταν με την υπόθεση, όπως υποδηλώνει, μεταξύ άλλων, και η εξής αναφορά της Αρχής στην Απόφασή της, ημερομ. 18.04.2022: «Η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, στα οποία περιλαμβάνεται και η προσπάθεια αυτορρύθμισης ώστε να μην προσβάλλονται δικαιώματα τρίτων. Ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, όπως είναι το ξέσπασμα πανδημίας, η κριτική μπορεί να είναι οξεία, αλλά είναι ανεπίτρεπτο να εκφεύγει των ορίων και να μην διασφαλίζει σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, παρακινώντας σε αποκλεισμό από δικαιώματα που έχουν τρίτα άτομα, όπως το δικαίωμα να εμβολιαστούν».

Ο οργανισμός αναφέρει, επίσης, στην επιστολή του, ημερομ. 02.06.2022, τα εξής:

«Έχοντας αναφέρει τα πιο πάνω, θα πρέπει να σας ενημερώσουμε ότι ούτε ο σταθμός ούτε ο δημοσιογράφος έχουν ως αυτοσκοπό ή πολιτική τους την χρήση τέτοιων λέξεων και χαρακτηρισμών, κυρίως δε μόνων τους ή χωρίς υπόβαθρο ή ότι αυτό είναι κάτι που είναι σύνηθες. Θυμίζω βέβαια ότι η χρήση χαρακτηρισμών υπό προϋποθέσεις και ανάλογα με τα δεδομένα κάθε περίπτωσης σύμφωνα με πάγια

νομολογία του ΕΔΑΔ, μπορεί να θεωρηθεί εντός του πλαισίου του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ – δέστε *Lopes Gomes da Siva vs Portugal*, Appl.no. 37698/97, 29.09.2000, *Ukrainian Media Group vs Ukraine* appl.no.72713/01, 12/10/2005, *Scharsach and News Verlagsgesellschaft mbH vs Austria*, Appt. No. 39394/98, 13.11.2003, *Oberschlick vs Austria*, 20834/92, 1/7/1997. Σε κάθε περίπτωση, ούτε ο δημοσιογράφος ούτε ο ραδιοσταθμός επιθυμούν η εκπομπή να γίνεται με την χρήση ιδίων ή παρόμοιων χαρακτηρισμών και ήδη λαμβάνουν μέτρα προς αποφυγή, όπως π.χ. να αποφεύγεται η ανάγνωση μηνυμάτων από αέρος που είτε προκαλούν εσκεμμένα, είτε τα ίδια περιέχουν χαρακτηρισμούς».

Σε σχέση με όσα αναφέρονται πιο πάνω από τον οργανισμό, η Αρχή διευκρινίζει ότι έχει γνώση του περιεχομένου των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), τις σέβεται και τις εφαρμόζει. Πέραν τούτου, όμως, υπενθυμίζει στον οργανισμό ότι κάθε υπόθεση αξιολογείται και κρίνεται βάσει των δικών της μοναδικών γεγονότων. Το ίδιο πράττει και η Αρχή, ως διοικητικό όργανο, σε κάθε υπόθεση που τίθεται ενώπιόν της. Η Αρχή έχει υπόψη της ότι οι περιορισμοί της ελευθερίας της έκφρασης πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά, ως εξάλλου έχει διατυπωθεί και σε αποφάσεις του ΕΔΔΑ. Η Αρχή εφαρμόζει τις εν λόγω αποφάσεις και πάντοτε τηρεί την αρχή της αναλογικότητας στη λήψη των αποφάσεών της. Επισημαίνεται ότι η Αρχή, πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, σταθμίζει τα συμφέροντα που διακυβεύονται σε κάθε περίπτωση, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης των δημοσιογράφων, τη διασφάλιση σεβασμού προς τα πρόσωπα που αναφέρονται ή/και συμμετέχουν σε ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα και τα δικαιώματα του ραδιοτηλεοπτικού κοινού (μεταξύ άλλων για υψηλή ποιότητα προγραμμάτων, διαφύλαξη της ποιότητας της γλώσσας και μη χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικών ή/και άλλων ομάδων).

Η Αρχή θεωρεί ότι σε ένα δημοκρατικό καθεστώς θα πρέπει να υπάρχει ένα ισοζύγιο μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δύο εξίσου σημαντικών έννομων αγαθών. Η ελευθερία της έκφρασης δεν ερμηνεύεται κατά τρόπο που να πλήττει άλλα δικαιώματα, και περιλαμβάνει τον σεβασμό των

θησκευτικών αισθημάτων των άλλων. Η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες και είναι θεμιτό να αναμένει κανείς από κάθε μέλος μιας δημοκρατικής κοινωνίας να αποφεύγει όσο το δυνατόν περισσότερο εκφράσεις που εκφράζουν περιφρόνηση ή προσβάλλουν αδικαιολόγητα τους άλλους ή/και θίγουν τα συναισθήματα των άλλων και παραβιάζουν τα δικαιώματά τους. Η Αρχή θεωρεί ότι ο χλευαστικός τρόπος αναφοράς σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, όπως οι Άγιοι και οι Αγίες είναι αδικαιολόγητα προσβλητικός, δυνατόν να θίξει τα αισθήματα των Χριστιανών, και δεν συμβάλλει σε καμία μορφή δημόσιας συζήτησης. Η Αρχή δεν θεωρεί ότι οποιαδήποτε «σχετικά ερεθίσματα που είχε ο δημοσιογράφος από την επικαιρότητα τον ουσιώδη χρόνο» και γενικότερα οποιαδήποτε μεμονωμένα περιστατικά και/ή ενέργειες ιεραρχών ή/και άλλων εκπροσώπων της εκκλησίας, που έλαβαν χώρα στο παρελθόν ή στο παρόν, δικαιολογούν τον χλευαστικό τρόπο αναφοράς του δημοσιογράφου σε ιερά για τους Χριστιανούς πρόσωπα, όπως οι Άγιοι και οι Αγίες, μέσω των οποίων θίγονται οι ευαισθησίες των Χριστιανών. Επιπλέον, η Αρχή δεν θεωρεί ότι οι χλευαστικές αναφορές γενικά στους Χριστιανούς, όπως η εξής που διασυνδέει την ανάδειξη νέων Αγίων με την αποκόμιση οικονομικού κέρδους: **«Λοιπόν, αλλά ναι, έχουν βγάλει κάτι νέους Αγίους, είναι η Αγία Υπομονή, η Αγία έτσι, η Αγία ξέρω 'γω καρτερικότητα, η αγία ανυπομονησία, η αγία φαντασία, η Αγία... λεφτά να υπάρχουν και να εισπράττονται κυρίως»**, συμβάλλουν στη δημιουργία ατμόσφαιρας στην οποία διεξάγεται δημόσιος διάλογος, όπως ισχυρίστηκε ο οργανισμός στην επιστολή του Διευθυντή του, κ. Διονύση Διονυσίου (υποβλήθηκε στις 18.04.2022), στο σημείο 2, όπου αναφέρεται στη φύση του προγράμματος «Δελτίο Θυέλλης».

Οι δημοσιογράφοι και γενικά οι Λειτουργοί των Μέσων έχουν δικαίωμα να ασκήσουν τη δημιουργική τους ελευθερία, να επικρίνουν, να σχολιάσουν, να σατιρίσουν οποιοδήποτε γεγονός ή/και πρόσωπο, υπό την προϋπόθεση ότι το σχόλιο ή/και η κριτική είναι εντός του πλαισίου που θέτει η κείμενη νομοθεσία αλλά και το ίδιο το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Αρχή, στην Απόφασή της, ημερομ. 18.04.2022, έχει παραθέσει τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι το περιεχόμενο του επίμαχου προγράμματος, ως αυτό μεταδόθηκε στις 24.11.2020 παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων: στο υποστοιχείο 1 έγινε χρήση της γλώσσας με τρόπο που μπορεί να θίξει τις ευαισθησίες θρησκευτικής ομάδας

και στο υποστοιχείο 2 έγινε αναφορά στον Μητροπολίτη Μόρφου, ο οποίος δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Ο οργανισμός έχει το δικαίωμα να ασκήσει κριτική στον Μητροπολίτη Μόρφου ή σε οποιονδήποτε άλλο, εντούτοις, το συγκεκριμένα πρόγραμμα δεν αφορούσε μόνο σε κριτική ή σάτιρα, αλλά στο πλαίσιο του υποστηρίχθηκε ότι ο Μητροπολίτης Μόρφου δεν πρέπει να δικαιούται να εμβολιαστεί, εξαιτίας των πεποιθήσεών του. Ο Μητροπολίτης Μόρφου ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο διατυπώνει απόψεις ενάντια στα εμβόλια, στον εμβολιασμό κ.ο.κ., διατηρεί το δικαίωμα να μεταβάλει οποιαδήποτε στιγμή την άποψή του. Ακόμα κι αν δεν την μεταβάλει, αυτό δεν δίνει στον οργανισμό το δικαίωμα να παρακινεί μέσα από το πρόγραμμά του σε διάκριση εις βάρος τους ζητώντας να μην δικαιούνται να απολαύσουν το νόμιμο δικαίωμά τους στον εμβολιασμό. Αυτό συνιστά προσβολή της αξίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Ενόψει των ανωτέρω, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, αφού έλαβε σοβαρά υπόψη της όλα τα ενόπιον της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων και όλων των απόψεων του οργανισμού για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, ως επίσης και τη φύση, τη βαρύτητα, τη διάρκεια και τη σοβαρότητα των παραβάσεων, αποφασίζει να επιβάλει στον οργανισμό, για τις παραβάσεις που έγιναν στις **24.11.2020**, κυρώσεις ως ακολούθως:

- Για την παράβαση του Κανονισμού **25(3)(α)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000) –υποστοιχείο 1-, το διοικητικό πρόστιμο των **€700**.
- Για την παράβαση του Κανονισμού **28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000) –υποστοιχείο 2-, το διοικητικό πρόστιμο των **€800**.

Ο οργανισμός καλείται να εμβάσει προς την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου το συνολικό διοικητικό πρόστιμο των **€1.500** που του έχει επιβληθεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση σ' αυτόν της παρούσας απόφασης.

Η Αρχή εφιστά την προσοχή του οργανισμού στο ότι δεν θα διστάσει να επιβάλει αυστηρότερες κυρώσεις σε περίπτωση που ο οργανισμός επαναλάβει παρόμοιας φύσεως παραβάσεις.

(ΡΟΝΑ ΚΑΣΑΠΗ)

Πρόεδρος

Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

N.X.